

МЛАДИ АВТОРИ/ YUONG AUTHORS

DOI: 10.54664/TQTV3982

ПО ВЪПРОСА ЗА ЧАСТИЧНОТО ПРИЗНАНИЕ НА ИСК
И ПРАВНИТЕ МУ ПОСЛЕДИЦИ*Йоана Мирчева*ON THE ISSUE OF PARTIAL ACKNOWLEDGEMENT
OF A CLAIM AND ITS LEGAL CONSEQUENCES*Yoana Mircheva*

Abstract: *The article discusses some issues of partial acknowledgement of a claim and its legal consequences. It discusses the question of whether a judgement in a case should be given in acknowledgement of the claim if there is partial acknowledgement by the defendant.*

Keywords: *partial acknowledgement, acknowledgement of a claim, judgement in case of acknowledgement of the claim, acknowledgement of a fact.*

1. Постановка на проблема.

За пръв път действащият процесуален закон урежда изрично условията за валидност и последиците на признанието на иск в разпоредбата на чл. 237 ГПК. Макар при отменените процесуални закони признанието на иск да е било допустимо процесуално действие и тази допустимост да се е извеждала по аргумент или от спорадичната му уредба като възможно поведение на ответника след получаване на препис от исковата молба, или от изричната уредба на отказа от иск, не са били уредени изрично последиците му. При действащата уредба¹ признанието на иска е уредено чрез своите последици – постановяване на решение съобразно извършеното признание, както и са уредени условията за валидност на това

признание. От своя страна, т. нар. „частично признание на иск“ не е регламентирано изрично в ГПКв сравнение с някои чуждестранни законодателства. За такова се споменава в ЗГС (1930 г.) при уредбата на възможното поведение на ответника и частичното решение. Предвид разрешенията в съдебната практика не е безспорен въпросът дали в сегашната си редакция разпоредбата на чл. 237 ГПК се отнася до признание на целия иск, или може да се отнася до признание на част от него, респ. какви са последиците от последното.

2. Разрешенията в съдебната практика.

Налице са разнообразни разрешения, дадени в съдебната практика в случаите, в които ответникът признае частично иска. В

¹ Граждански процесуален кодекс (Обн. ДВ. бр. 59 от 20.07.2007 г. в сила от 01.03.2008 г., изм. и доп.).

някои случаи съдът постановява решение при направеното частично признание на иск, в други – постановява типично съдебно решение, а направеното частично признание цени при условията на чл. 175 ГПК. Така например, в една част от съдебната практика признанието само на част от спорното право се преценява с оглед на всички обстоятелства по делото². Някои състави изрично приравняват това волеизявление на признание на факт и според тях трябва да се съобразява по реда на чл. 175 ГПК с оглед на всички обстоятелства по делото³. В редица съдебни актове признанието на част от претендираната сума не се разглежда като признание на иск по смисъла на чл. 237 ГПК⁴. В случаите, в които ответникът признава част от претендираното с иска вземане и прави възражение за погасяване по давност на останалата част от вземането, една част от съдебната практика приема, че не е налице валидно признание на иск и не следва да се търси становището на ищеца за произнасяне с решение по чл. 237 ГПК⁵. Аргумент в тази насока е, че частичното признание на иска не представлява признание по смисъла на чл. 237 ГПК, тъй като има направено изрично оспорване на иска в останалата част. Така въпреки

направеното признание от ответника за част от претендираната сума и заплащането ѝ на ищеца, съдът провежда съдебно дирене, т. е. не се произнася с решение по реда на чл. 237 ГПК, поради което вследствие от събраните доказателства се произнася с типично съдебно решение⁶.

Среща се и практика, според която направеното частично признание на иска е такова по смисъла на чл. 237 ГПК, поради което искът бива уважен до този размер, а в останалата част съдът събира доказателства и се произнася съобразно тях⁷. В тези случаи в производството се събират доказателства единствено за частта от иска, която не е призната от ответника, т.е. е оспорена. Тук важат и съдът следва да прилага общите норми, съгласно които съдът следи за неравноправност на клаузите при потребителски договори и в някои случаи може да ги обяви за нищожни.

Съществуват и случаи в практиката, при които ответникът признава, че дължи част от претендираната от ищеца сума. Впоследствие ищецът с нарочна молба извършва изменение на иска, като го намалява до признатия от ответника размер (чрез оттегляне или отказ от иск) и прави искане за постановяване на ре-

² Вж. напр.: Решение № 98 от 21.03.2011 г. по гр. д. № 952/2010 г. Г. К., IV г. о. на ВКС, Определение № 1017 от 02.11.2011 г. по гр. д. № 194/2011 г., Г. К., I г. о. на ВКС, Решение № 57 от 27.05.2014 г. по гр. д. № 410/2013 г. на Районен съд – Ген. Тошево, Решение от 30.01.2019 г. по гр. д. № 3784/2018 г. на Районен съд – Перник.

³ Вж. напр.: Решение № 79 от 16.07.2015 г. по т. д. № 1535/2014 г., Т. К., I т. о. на ВКС, Решение № 24 от 07.03.2014 г. по т. д. № 1040/2012 г., Т. К., I т. о. на ВКС, Решение № 14 от 22.03.2017 г. по гр. д. № 170/2016 г. на Районен съд – Ардино, Решение № 2049 от 13.12.2013 г. по гр. д. № 2648/2013 г. на Районен съд – Плевен.

⁴ Решение № 89 от 14.02.2018 г. по гр. д. № 1526/2017 г. на Районен съд – Кюстендил, Решение № 703 от 29.05.2015 г. по гр. д. № 149/2015 г. на Районен съд – Русе, Решение № 228 от 21.02.2013 г. по гр. д. № 3293/2012 г. на Районен съд – Стара Загора.

⁵ Вж.: Решение от 25.09.2018 г. по гр. д. № 1991/2018 г. на Районен съд – Перник.

⁶ Такава хипотеза е разгледана в Решение № 107 от 10.08.2020 г. по т. д. № 238/2019 г. на Окръжен съд – Пазарджик. Там ответникът е признал, че вследствие на настъпилото ПТП ищецът е претърпял имуществени вреди в размер на 50 хил. лв., вместо доста по-високо претендирания размер, поради което и в хода на производството е заплатил сумата. Съдът е приел, че това представлява извънсъдебно и съдебно признание на иска, но въпреки това провежда съдебно дирене и счита, че справедливото обезщетение е в размера на заплатеното, респ. отхвърля предявения иск, доколкото и тази сума е вече заплатена на ищеца.

⁷ Решение от 11.02.2014 г. по гр. д. № 5789/2013 г. на Районен съд – Перник, Решение № 290 от 27.02.2020 г. По гр. д. № 1199/2019 г. на Районен съд – Стара Загора, Решение № 555472 от 07.12.2018 г. по гр. д. № 17644/2018 г. на Софийски районен съд, Решение № 392963 от 24.04.2018 г. по гр. д. № 53769/2017 г. на Софийски районен съд, Решение № 20349 от 30.01.2017 г. по гр. д. № 46070/2015 г. на Софийски районен съд, Решение № 5349 от 27.12.2011 г. по гр. д. № 11000/2010 г. на Районен съд – Варна, Решение № 247 от 17.12.2021 г. по гр. д. № 2099/2021 г. на Районен съд – Монтана.

шение по чл. 237 ГПК, вследствие от което и съдът се произнася с такова решение⁸. В тези случаи следва да бъде поставен въпросът дали след изменението на иска ответникът трябва да заяви, че признава изменения иск, или би могло да се използва изявлението, което той е направил първоначално.

3. Сравнителноправна уредба и уредба в българските процесуални закони.

3.1. При уредбата на признанието на иск в немския ZPO изрично е предвидено, че ответникът може да признае иска изцяло или частично – вж. §307 ZPO. По тази причина и в немската литература е застъпено виждането, че в този случай съдът може да постанови решение съобразно частичното признание на иск. Това разрешение се обосновава с процесуална икономия, която се постига по този начин⁹.

Сходна е уредбата и в австрийския ZPO. Съгласно §395 ZPO съдът може да постанови решение съобразно признанието на ответника, ако ищецът поиска това. От своя страна, в самата правната уредба признанието на иск е уредена възможността да бъде частично или изцяло¹⁰.

Характерно за тези законодателства е, че в закона изрично е уредена възможността признанието на иск да бъде пълно или час-

тично, както е предвидено и задължението за съда, ако е налице искане от ищеца, да постанови решение съобразно признанието на иска.

В руската литература преобладава разбирането, според което признанието на иск може да бъде пълно и частично¹¹. В последния случай съдът трябва да се произнесе с решение съобразно признатата част, тъй като чрез него ответникът е признал част от обстоятелствата, представляващи основанието на иска¹².

3.2. До приемането на действащия процесуален закон не са били изрично уредени последиците от признанието на иск. Неговата допустимост във всички действали процесуални закони се извеждала по аргумент от уредбата на отказа от иск и възможността в отговора на исковата молба ответникът да заяви дали признава исканията на ищеца.

Възможност за постановяване на частично решение не е била предвидена нито в ЗГС (1892 г.), нито в ГПК (1952 г.) или в сега действащия ГПК (2008 г.). По тази причина и в теорията при действащия ГПК се застъпва, че не може да бъде постановено решение съобразно частично признание на иска и продължаване разглеждане на делото занепризнатата част¹³. Нещо повече, когато съдът постанови решение по част от спора, това решение би

⁸ Така: Решение от 05.05.2011 г. по гр. д. № 144/2011 г. на Районен съд – Кюстендил, Решение № 145 от 27.11.2015 г. по гр. д. № 411/2015 г. на Районен съд – Тетевен, Решение от 30.12.2013 г. по гр. д. № 1488/2012 г. на Районен съд – Нова Загора, Решение № от 31.01.2014 г. по гр. д. № 5706/2013 г. на Районен съд – Перник.

⁹ Вж.: **Rosenberg**, L., Schwab, K. H. Zivilprozessrecht. Munchen, 1974, p. 716, както и **Blomeyer**, A. Zivilprozessrecht: Erkenntnisverfahren. Berlin: Springer (Verlag) Berlin Heidelberg, 1963, p. 303.

¹⁰ Вж.: **Walter** H. Rechberger. Kommentar zur ZPO. 3. Auflage. Springer Wien New York. 2006, p. 1373.

¹¹ Вж.: **Алексий**, П. Я., Смушкин, Е.В. Гурьева, О.В. Аблезгова, Т.С. Угрин, Л.В. Щербачева. Гражданско процессуальное право России: Учебник для вузов. Под ред. проф. П.В. Алексия, проф. Н.Д. Амаглобели. Москва: Юнити-Дана, 2005, с. 159, **Ярков**, В. В. – В: Абушенко, Д. Б., В. П. Воложанин, С. Л. Дегтярев, С. К. Загайнова, К. И. Комиссаров, Е. Н. Кузнецов, К. А. Малюшин, Ю. К. Осипов, А. Г. Плешанов, И. В. Решетникова, Е. А. Соломеина, В. В. Ярков. Гражданский процесс. Учебник. Осмое издание, переботанное и пополненное. Москва: Инфотропик Медиа, 2012, с. 277, **Францифоров**, Ю. В. – В: Бондаренко, В. Е., М. Ю. Лебедев, О. В. Николайченко, А. Ю. Францифоров, Ю. В. Францифоров, С. В. Чекмарева. Гражданский процесс. Учебное пособие для спо. Под редакцией М. Ю. Лебедева. Осмое издание, преработанное и дополненное. Москва: Юрайт, 2017, с. 71, **Туманова**, Л. В., Н. Д. Эриашвили, А. Н. Кузбагаров, А. П. Горелик, Л. В. Борисова, С. А. Борякова, А. Ю. Дудкин, Р. В. Ихсанов, И. В. Куртяк, О. Н. Лебединец, В. А. Мамонтов, С. А. Муратова, Т. С. Угрин, Л. В. Щербачева, Ж. Ю. Юзефович. Гражданский процесс. Под редакцией на проф. Л. В. Тумановой и проф. Н. Д. Амаглобели. Восьмое издание, переработанное и дополненное. Москва: Юнити, 2015, с. 235, **Миронов**, В. И. Гражданский процесс. Москва: Эксмо, 2011, с. 223.

¹² Така: **Миронов**, В. И. Гражданский процесс. Москва: Эксмо, 2011, с. 223.

¹³ Така: **Цолова**, К. Частичният иск. С.: Сиби, 2012, с. 141.

било порочно – налице ще е непълно решение (чл. 250 ГПК) или недопустимо решение, когато съдът е нарушил диспозитивното начало и се е произнесъл по непретендираното чрез иска. То е резултат от извършено нарушение на съда и отклонение от нормалното развитие на производството и не съвпада с целения от страните краен резултат.

Въпреки това, признанието на част от предявения иск и постановяване на т. нар. „частично решение“ не е чуждо на българското законодателство и литература. Изрично в разпоредбата на чл. 106 (чл. 253б), т. 1 ЗГС (1930 г.) било предвидено, че в отговора на исковата молба ответникът е следвало да заяви дали признава изцяло, или отчасти исканията на ищеца или обстоятелствата, от които произтичат, респ. дали ги отхвърля. Първата част от разпоредбата визира признанието на иск, а втората – признанието на отделни факти. Изхождайки от тази уредба, проф. д-р Д. Силяновски приема, че *„признанието на иск е изявление на ответника, че спорният предмет е напълно или отчасти основателен“*¹⁴. *В продължение на законодателната идея за частичното признание в разпоредбата на чл. 449 (629) ЗГС (1930 г.) било уредено т. нар. „частично съдебно решение“.* *То можело да бъде постановено по преценка на съда, когато за едно или няколко искания или част от искането на ищеца има признание от ответника или събрани доказателства, които са необходими за постановяване на решението. Това решение винаги уважавало частично предявената претенция*¹⁵. *В тези случаи разглеждането на делото за останалата част от спора продължавало. Постановяване на частични решения било допустимо само когато спорният предмет позволявал това. Това били случаите, когато той имал количествен израз и съответно част от него можела да съществува самостоятелно, както и при обективно съединяване на икове. От последната хипотеза се изключвали случаите*

*при предявяване на исковете на различни основания*¹⁶.

Тълкувайки разпоредбата, може да се направи заключението, че частичното решение се е постановявало в два случая. Първият бил тогава, когато било налице признание от ответника или събрани доказателства, необходими за постановяване на решение „за едно или за няколко от предявените в исковата молба искания“. Това обхващало случаите, в които за общо разглеждане в едно производство били съединени няколко иска, т. е. налице било обективно съединяване на икове (както първоначално, така и последващо). За да можело да бъде постановено частично решение, необходимо било ответникът да е признал изцяло един или няколко от исковете или да са били събрани доказателства за тях. Следователно, до частично решение се стигало при произнасяне съобразно признанието изцяло на един от предявените икове или събраните доказателства за него. В тези случаи признанието е частично по отношение на предмета на делото, но не и по отношение на предявените икове.

Вторият случай визира хипотезата, при която било налице признание на ответника или събрани доказателства само за част от предявеното искане. Тогава не се е изключвала възможността да са обективно съединени няколко иска. Характерно е обаче, че ответникът е признал само част от предявения или част от един от предявените икове, т. е. налице е частично признание на иска.

Следователно, частично решение се е постановявало само по част от предмета на делото – било защото ответникът е признал изцяло само един измежду няколко предявени иска, признал е част от предявения иск или са събрани доказателства, необходими за постановяване на решение само за някои от исковете или за част от един от тях. В случаите, в които е признал само част от предявения иск, следвало той да има количествен израз, за да

¹⁴ Вж.: Силяновски, Д. Гражданско съдопроизводство. Производство пред първата инстанция. Т. II. С.: Печатница „П. К. Овчаров“, 1941, с. 65.

¹⁵ Вж.: Силяновски, Д. Гражданско съдопроизводство. Производство пред първата инстанция. Т. II. С.: Печатница „П. К. Овчаров“, 1941, с. 238.

¹⁶ Вж.: Силяновски, Д. Гражданско съдопроизводство. Производство пред първата инстанция. Т. II. С.: Печатница „П. К. Овчаров“, 1941, с. 237.

може да се постанови частично решение¹⁷. При тълкуване на разпоредбата, може да се направи заключение, че направеното признание не е представлявало доказателствено средство, тъй като двете възможности – да е признат иска и да са събрани доказателства, са дадени в условията на алтернативност. Ако законът приравняваше признанието на иска на доказателствено средство, не би посочил възможностите алтернативно.

Признание на иск и признание на спорния предмет или предмета на делото не са тъждествени понятия. Признаването на част от спорния предмет може да съдържа частично признание на иска, но не винаги. Предметът на делото или т. нар. „спорен предмет“ обхваща всички предявени иски в рамките на производството, поради което в теорията се говори за „множество предмети“¹⁸. В този смисъл, когато в производството са обективно съединени няколко иска и ответникът признае изцяло само един от тези иски, но оспори останалите, не е налице т.нар. „частично признание на иск“¹⁹, а частично признание на предмета на делото. Ответникът може да признае само един от обективно съединените иски, а да оспори останалите. В тези случаи трябва да се съобрази дали чрез оспорването на останалите иски не се оспорва и искът, който е признат²⁰. Ако това не е така, съдът

може да раздели исковете в отделни производства и да постанови отделни решения по тях²¹. В противен случай не е налице признание на иска и не може да бъде постановено решение по чл. 237 ГПК.

3.3. В закона липсва дефиниция на понятието „признание на иск“, съдебната практика избягва да го дефинира, а то не е и съвсем безспорно в теорията. Чрез предявяването на иск като предмет на делото се въвежда спорното материално право или правоотношение²², което се индивидуализира чрез фактите, на които ищецът основава претенцията си (основание), и петитум – вида на защитата, вкл. и нейния размер. Основанието, петитумът страните са индивидуализиращи белези на предявения иск. Размерът на иска е свързан както с основанието на иска, така и с петитума – той се определя въз основа на основанието на иска, но намира своя израз в петитума. Признанието на иск е една от възможностите, които може да избере ответникът като поведение, когато получи препис от исковата молба. Макар да не е изрично упоменато в съдържанието на отговора в сравнение с отменените процесуални закони, то не е изключено да бъде извършено. От своя страна, то представлява процесуално действие, доколкото се предприема във висш процес от главна страна и е насочено към съда, разглеждащ делото. Признанието на иск

¹⁷ Така: **Сияновски, Д.** Гражданско съдопроизводство. Производство пред първата инстанция. Т. П. С.: Печатница „П. К. Овчаров“, 1941, с. 237.

¹⁸ Вж.: **Иванова, Р.** – В: Сталев, Ж., А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание. Второ по действащия ГПК. С.: Сиела, 2020, с. 201.

¹⁹ Обр.: **Касабова-Хранова, М.** Решение при признание на иска. Научни трудове на Института за държавата и правото. Т. 10. С. БАН, 2015, с. 363–373.

²⁰ Така: **Стамболиев, О.** – В: Сталев, Ж., А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание. Второ по действащия ГПК. С.: Сиела, 2020, с. 441, както и **Цолова, К.** Някои въпроси във връзка с признанието на обективно съединени иски. – В: Годишник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Юридически факултет. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Т. 86, 2019, с. 195–225.

²¹ В теорията са разгледани два възможни варианта при признание на един от обективно съединените иски – разделяне на делата и постановяване на отделни решения или постановяване на общо решение, но от което е видно, че единият от исковете е признат и не се е провеждало съдебно дирене по отношение на него – вж.: **Цолова, К.** Някои въпроси във връзка с признанието на обективно съединени иски. – В: Годишник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Юридически факултет. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Т. 86, 2019, с. 195–225.

²² Вж.: **Иванова, Р.** – В: Сталев, Ж., А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание. Второ по действащия ГПК. С.: Сиела, 2020, с. 200 и **Стамболиев, О.** Предмет на иска-предмет на делото-предмет на съдебното решение. // Правна мисъл, 1999, № 2, с. 41–52.

има двойка природа – от една страна е правно твърдение с определено съдържание, а от друга – искане (волеизявление, което съдържа разпоредителен елемент). Когато ответникът извършва признание на иска, той заявява, че очертаното от ищеца в основанието и петитума на исковата молба спорно право съществува, поради което той се отказва от защитата си по същество срещу основателността на предявения иск. Съдържанието на признанието на иска обхваща всички индивидуализиращи белези на иска – както основанието на иска (твърдените от ищеца факти и обстоятелства в исковата молба, на които той основава искането си), така и претендираната чрез петитума защита, вкл. и нейния обем. Признанието на иск съдържа и волеизявление на ответника, чрез което той се отказва от защитата си срещу основателността на иска, поради която причина в теорията²³ и съдебната практика²⁴ се приема, че признанието на иск е несъвместимо с оспорването му.

4. Признанието на иска като възможно поведение на ответника спрямо предявения иск.

Ответникът би могъл да реши да се защитава срещу допустимостта и/или основателността на иска, да го признае или да бездейства. При защитата срещу допустимостта на иска ответникът се противопоставя на постановяване на решение въобще или на такова от конкретния съд, каторелевира наличието на процесуални пречки или липсата на положителни процесуални предпоставки. Защитата срещу основателността на иска обхваща възможността ответникът да оспори иска, да отрече твърдени от ищеца факти, да се брани чрез правни доводи или да предяви възражения. Предявяването на инцидентен и насрещен иск също са част от защитата срещу

основателността на иска, а самите средства имат освен защитен, така и нападателен характер²⁵.

Една от възможностите, предоставена на ответника, е да признае иска. Макар да не е изрично регламентирана в съдържанието на отговора на исковата молба в чл. 131 ГПК, ответникът може да заяви, че признава иска. Последното представлява процесуално действие на ответника, отправено до съда, с което той се съгласява с правното твърдение на ищеца относно осъществяването на фактите, на които се основава искът, както и с искането му да получи претендираната чрез петитумазашита, поради което се отказва от всички защитни средства срещу основателността на предявения иск.

Признанието на иск като правно твърдение обхваща едновременно трите индивидуализиращи белега на иска – основание, петитум и страни. По тази причина, когато говорим за „частично признание“, следва да разгледаме случаите, в които ответникът признава изцяло или отчасти един или няколко от тези индивидуализиращи белези. Изключително важно е също така в тези случаи да се изследва волята на ответника и да се установи дали той се отказва от защитата си срещу иска, защото признание на иск ще е налице само когато и този елемент е налице.

За частично признание на иск може да се мисли в случаите, в които ответникът признава само част от иска, който е предмет на делото, и го оспорва в останалата част. То може да е налице и при обективно съединени икове. Разликата е, че искът не е признат изцяло, а се оспорва в някаква част. В тези случаи следва да се постави въпросът дали е налице признание на иск в смисъла, който влага разпоредбата на чл. 237 ГПК, и могат ли да

²³ Така: Мингова, А. – В: Сталев, Ж., А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание. Второ по действащия ГПК. С.: Сиела, 2020, с. 440, Мингова, А. За признанието на иска. // Съвременен право, 1993, № 5, с. 39-47, Мингова, А. Отказът от иск. Второ допълнено и преработено издание. С.: Софи-Р, 2000, с. 133, Стамболиев, О. Доказването в гражданския процес. Второ преработено и допълнено издание. С.: Сиела, 2012, с. 69, Иванова, Р. – В: Иванова, Р., Б. Пунев, С. Чернев. Коментар на новия ГПК. С.: Труд и право, 2008, с. 327.

²⁴ Вж.: Решение № 121 от 22.06.2018 г. по гр. д. № 3450/2017 г., Г. К., IV г. о. на ВКС, Решение № 20 от 07.04.2014 г. по гр. д. № 5289/2013 г., Г. К., I г. о. на ВКС.

²⁵ За становищата вж.: Стамболиев, О. – В: Стамболиев, О., Т. Градинарова. Обективно съединяване на икове в гражданския процес. С.: Сиела, 2021, с. 82 и цитираните там автори.

бъдат приложени последиците от признанието – постановяване на решение при признание на иска за признатата част при отправено от ищеца искане, в случай че са налице и останалите предпоставки за постановяване на такова съдебно решение.

4.1. Първата хипотеза, при която може да се мисли в насока частично признание на иск, е, когато **ответникът признава изцяло основанието, но оспорва изцяло петитума на иска.** В този случай ответникът провежда защита срещу основателността на иска, като счита, че макар да са се осъществили твърдените от ищеца факти и обстоятелства, ищецът не следва да получи търсената чрез петитума защита. Ответникът може да оспорва иска, като твърди, че не дължи претендираната от ищеца сума, тъй като вземането му е погасено по давност или я е изплатил. Това поведение е възможно в случаите, при които ищецът търси защита на притежателни права чрез установителни или осъдителни иски. Особена е ситуацията при предявен конститутивен иск, чрез който се защитават потестативни или преобразуващи права, когато ответникът признае основанието и оспори петитума. Тази хипотеза е налице, когато ответникът признава, че са се осъществили твърдените от ищеца факти, но предявеният иск не следва да бъде уважен. Предвид характера на защитаваното право при уважаване на конститутивен иск настъпва правната промяна, търсена чрез петитума на иска. Това означава, че в случаите, при които ответникът оспорва петитума на конститутивен иск, той се противопоставя на цялата от ищеца правна промяна. Например, ответникът признава, че не е изпълнил поетото чрез договор задължение, но оспорва, искането да се развали сключеният договор. Макар да са признати обстоятелствата, от които ищецът извежда правото си, не е налице признание на иск по смисъла на чл. 237 ГПК, тъй като ответникът се защитава срещу основателността на иска, част от която е възражението за погасяване по давност напотестативното право на ищеца. Извършеното признание представлява признание на факти и следва да се съобрази при условията на чл. 175 ГПК, като следва да се посочат в доклада по делото за ненуждае-

щи се от доказване, освен ако впоследствие не бъдат оспорени.

4.2. Въпросът за наличието на частично признание на иск може да бъде поставен, когато **ответникът признае всички изложени от ищеца в исковата молба обстоятелства, признае част от петитума, но го оспори в останалата част.** В тези случаи той може да твърди, че не дължи претендираната от ищеца сума в заявения размер или вземането му, респ. правата му не съществуват в обема, в който са заявени. Този въпрос се поставя, когато чрез предявения иск се защитават притежателни права, които имат количествен израз, респ. в тези случаи е предявеносъдителен или установителен иск. Например, предявен е осъдителен иск с правна квалификация чл. 79, ал. 1 ЗЗД за неизпълнение на парично задължение в определен размер. В този случай ответникът признава, че има сключен договор с ищеца, настъпил е падежът за плащането, той не е изпълнил задължението си, но твърди, че дължи само една част от претендираното вземане, а в останалата част – го оспорва. Той може да възрази, че част от задължението е погасено по давност. В тези случаи ответникът признава фактите, на които ищецът основава искането си, но едновременно с това ответникът твърди, че ищецът няма право да получи търсената защита, защото една част от вземането му е погасено по давност. Тук макар да има признание на основанието на иска, налице е оспорване на дължимостта на сумата в пълен размер, т. е. на петитума. Не е налице признание, защото ответникът не се е отказал от защитните си средства срещу основателността на иска – той оспорва иска, като предявява възражения срещу основателността му в пълен размер.

Друга възможна хипотеза, при която е налице признание на всички обстоятелства, които ищецът е посочил като основание на иска, но се оспорва част от размера на предявения петитум е тогава, когато ответникът възразява, че е изпълнил частично. Когато той твърди, че е платил част от претендираната от ищеца сума, това представлява факт, който е настъпил впоследствие, и не засягат основанието на иска, но по този начин ответникът се защитава срещу основателността му,

като оспорва или отрича част от претендирания петитум. Това изпълнение има отношение към петитума и втората част от понятието за признание на иск, а именно разпоредителният елемент, който включва отказ от защитни средства срещу основателността на иска. Очевидно при направено възражение за плащане, т. е. твърдение за недължимост на търсената сума, ответникът е признал сключения между страните договор, уговорените задължения (включително и в посочения в договора размер) и това, че не е изпълнил на падежа, т. е. налице е признание за основанието. Едновременно с това той предприема защита срещу иска, като твърди, че към настоящия момент не дължи претендираната от ищеца сума, тъй като той я е изплатил. Следователно, тук отново ответникът се защитава срещу основателността на иска, като оспорва или отрича претендирания петитум и въвежда нов факт – плащане на част от сумата, което представлява част от защитата срещу основателността на иска.

В изложените случаи не е налице признание на иск, а признание на отделни факти. Извършеното възражение за изтекла погасителна давност и оспорването са част от защитата на ответника срещу основателността на иска. Това възражение и оспорване касаят факти, настъпили впоследствие, след възникване на правото на ищеца да получи защита, не се включват в основанието на иска, но те следва да бъдат съобразени от съда при постановяване на съдебното решение, щом те са въведени от страните. Тук по-скоро не се касае за признание на иск²⁶. Наистина ответникът признава всички факти, от които ищецът черпи правото си, но се защитава срещу основателността на иска, като твърди, че ищецът има право да получи защита за по-малък размер на претендираното право. Не е налице другият елемент от понятието за признание на иск – разпоредителният момент, който обхваща отказа от защита срещу основателността на иска.

4.2.1. При разгледаната хипотеза (признаване на основанието и на част от претенди-

рания в петитума размер на иска) в практиката са се очертали две възможности за развитие на производството. Едната от тях обхваща случаите, при които съдът постановява решение при признание на иска за признатата част от иска, като за останалата част той провежда съдебно дирене и постановява типично решение. Въпросът, който се поражда тук, е какъв точно критерий използва съдът, за да „раздели“ предмета на делото в рамките на едно производство и постанови различни решения, макар и обективирани в един акт. Очевидно, това би могло да се приложи, когато претенцията на ищеца има количествен израз.

Предвид липсата на изрична уредба, двете решения (типично и нетипично) ще са обективирани в един акт – следователно не се постига процесуална икономия, какъвто аргумент е изтъкнат в немската литература за частичното признание и постановяване на решение спрямо него²⁷, тъй като решението ще бъде постановено едва след като приключи съдебното дирене и за непризнатата част. Струва ми се обаче, че законът не урежда такава възможност за съда. В действащия процесуален закон не съществува норма, подобна на чл. 449 (629), ал. 4 ЗГС (1930 г. – отм.), която изрично да посочва, че при частично признание се постановява самостоятелно решение, което подлежи на обжалване и изпълнение, а спорът относно непризнатата част продължава разглеждането.

Освен това, една от разликите между решението при признание на иска и типичното съдебно решение е, че при първото не се провежда съдебно дирене, тъй като съдът постановява решение въз основа на съпадащите правните твърдения на страните относно съществуване на спорното материално право, предмет на спора и делото. Възможно е в хода на съдебното дирене за установяване на непризнатата част от иска съдът установи, че част от признатите от ответника факти не са се осъществили. Това е възможно предвид, че признатата част не винаги е самостоятелно обособена и вероятно има общи факти между признатата и непризнатата от ответника част

²⁶ Така и: **Силяновски, Д.** – В: Силяновски, Д., Ж. Сталев. Граждански процес. Том I. С.: ДИ „Наука и изкуство“, 1958, с. 312.

²⁷ Вж.: **Rosenberg, L., Schwab, K. H.** Zivilprozessrecht. Munchen, 1974, p. 716.

от иска. Тук е уместно да се зададе въпросът какво трябва да направи съдът предвид направеното признание на иск и искането от ищеца за постановяване на решение съобразно него, доколкото от този момент това признание го обвързва, освен ако не са налице предпоставките за постановяване на такова решение. Към този момент все още няма постановено решение съобразно частичното признание, тъй като липсва уредена възможност за постановяване на такова, поради което и съдът ще трябва постанови общо решение. Ако съдът приеме, че е налице признание на иск и постанови решение, една част от което е съобразно частичното признание, той не трябва да събира доказателства и да ги съобразява при постановяване на решението, но за другата част от предмета на делото – трябва да проведе съдебно дирене и да постанови решение съобразно доказателствата. Твърде е вероятно да се стигне до едно решение, чиито резултати са вътрешно противоречиви, поради което и самото то би било порочно.

Освен това, следва да се има предвид, че тъй като при постановяване на решението по чл. 237 ГПК съдът не провежда съдебно дирене, в тези случаи той прилага особени правила, които са изключение от общия исков ред. Макар тези правила да не са регламентирани като особено исково производство, това не означава, че процесуалният закон, наред с особени производства, не може да урежда особени правила в общия исков процес, които да дерогират общите. В настоящия случай това особено правило е „съкращаване“ на производството, като не се проведе съдебно дирене. Следователно, при решение при признание на иск са налице особени процесуални правила на производството. Тук ми се вижда разумно да се изходи от разпоредбата на чл. 210, ал. 1 ГПК, уреждаща предпоставките за обективно съединяване на иски и по-точно тази, че ис-

ковете могат да се разглеждат заедно, ако се прилагат едни и същи съдопроизводствени правила. Разбира се, при признание на част от иска, имаме един, а не няколко иска, но по аргумент на по-силното основание тази разпоредба следва да намери приложение, тъй като по отношение на един и същ иск съдът би приложил различни съдопроизводствени правила.

4.2.2. Другата възможност, която зависи не от съда, а от ищеца, е той да извърши изменение на иска, като го намали до признатия от ответника размер. Институтът на изменението на иск, когато той се „намалява“, се съчетава с тези на оттеглянето и отказа от иск²⁸. По правило при изменението на иска ищецът променя някой от индивидуализиращите му белези – когато намалява иска (чрез оттегляне или отказ), възможно е ищецът не само да редуцира претендираната сума, но по този начин и да „премахне“ заявеното от него основание, на което я претендира или да добави нов факт. Този случай ще бъде разгледан на съответното място. В разпоредбата на чл. 214, ал. 1, изр. трето ГПК е предвидена възможност за ищеца да измени своя иск, като увеличи или намали неговия размер. При намаляване само на размера на иска, напр. във връзка със заявено от ответника възражение за изтекла погасителна давност или плащане, не се променя основанието на иска. Следователно, при такова изменение не бихме попаднали под забраната за едновременно изменение на основание и петитум, тъй като тя се отнася само до промяна основанието и предмета на петитума, не и на неговия размер²⁹. В тези случаи ищецът приспособява размера на търсената защита към признатото от ответника. По въпроса дали е възможно да се постанови решение по чл. 237 ГПК, може да се застъпят две становища. Според едното от тях би било недопустимо да се постанови решение по чл. 237 ГПК,

²⁸ Вж.: Сталев, Ж. Изменение на иска, оттегляне на иска и отказ от иск. // Соц. пр., 1964, № 10, с. 7–19.

²⁹ Според проф. д-р Ж. Сталев това е допустимо, доколкото не е същинско изменение на петитума на иска – вж.: Сталев, Ж. Българско гражданско процесуално право. Седмо допълнено и преработено издание. С.: Сиела, 2001, с. 444. Това виждане е обосновано и в последното издание на учебника от проф. д-р А. Мингова с разпоредбата на чл. 214, ал. 1, изр. 2 ГПК, според която законът изисква да се запази основанието на иска само когато се променя видът на защитата чрез петитума, но не и размера – вж.: Мингова, А. – В: Сталев, Ж., А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание. Второ по действащия ГПК. С.: Сиела, 2020, с. 459.

ако ответникът не е признал измененния иск³⁰. Аргумент в тази насока е, че след предприетото изменение има разлика в размера между първоначално предявения и впоследствие измененния иск.

Другото становище е, че няма пречка в този случай да се постанови решение при признание на иска, доколкото е предприето изменение по чл. 214, ал. 1, изр. трето ГПК – променен е единствено размерът на иска, но не и основанието и е налице съвпадане между правните твърдения на страните. Освен това, целта на изменението на иска е да се запазят предприетите процесуални действия до момента на изменението, следователно и направеното признание на иск, което е също процесуално действие. Наистина признанието на иск е процесуално действие, но то съдържа в себе си правното твърдение на ответника основанието и петитума на иска, както и отказ от защита срещу основателността на иска. Когато е налице единствено изменение на размера на иска по чл. 214, ал. 1, изр. трето ГПК, правните твърдения на страните относно спорното материално право очевидно съвпадат. Налице е единствено „спор“ относно размера на вземането. Възможно е това „несъгласие“ на страните да се дължи на грешка в пресмятането от страна на ищеца. Но дори и да се дължи на погасяване на част от правото или частично плащане, ако ответникът не се противопоставя на правопораждащите за ищеца факти и на търсената защита, то няма пречка след предприетото изменение и искане от ищеца, съдът да постанови решение по чл. 237 ГПК, дори и ответникът да не е направил ново признание на измененния иск. Когато ищецът намали размера на иска си, се съгласява с признатия от ответника размер на взе-

мането. Ето защо, вече не би бил налице правен спор и няма пречка да бъде постановено решение при извършеното признание на иск.

4.3. Възможно е ответникът да **признае обстоятелствата, на които ищецът основава искането си и едновременно с това да признае, че дължи по-висока от претендираната от ищеца сума.** В този случай е налице съвпадане между правните твърдения на страните досежно правопораждащите за правото на ищеца факти. Разликата, която е налице, е в размера на петитума – тук ответникът признава, че ищецът има право да получи по-голяма сума. Не винаги размерът на иска представлява размер на вземането – при частичен иск е налице разлика, тъй като ищецът изначално заявява, че вземането му от ответника е в по-голям размер от този, който предявява чрез иска. При предявен частичен иск, признанието на ответника, че дължи повече от това, което е претендирал ищецът, може да представлява признание на вземането, но не представлява признание на иска за частта, надвишаваща претендирания по делото размер³¹. Интересен случай е разгледан в практиката по този въпрос³², когато ищецът е претендирал обезщетение по чл. 222, ал. 3 КТ при пенсиониране в размер на 1500 лв., а ответникът в срока за отговор е признал, че ищецът има право да получи сумата от 1526 лв. Впоследствие ищецът е предприел изменение на иска по чл. 214, ал. 1 ГПК, като е увеличил размера на претендираната сума до признатия от ответника размер и е поискал постановяване на решение при признание на иска. Съдът е счел, че са налице всички предпоставки и е постановил решение съобразно извършеното признание, без да провежда съдебно дирене.

³⁰ Хипотеза, при която е налице признание на част от претендираната сума от ответника, предприето е изменение чрез намаление на иска по чл. 214 ГПК, но ответникът е заявил изрично, че признава измененния иск е визирана в Протокол № 94740 от 16.04.2019 г. по гр. д. № 42135/2018 г. на Софийски районен съд. Изрично признание на измененния на иск е налице и в Решение № 577 от 17.06.2014 г. по гр. д. № 850/2014 г. на Районен съд – Велико Търново, Решение № 43 от 12.02.2014 г. по гр. д. № 1244/2013 г. на Районен съд – Велинград, Решение № 244 от 17.05.2018 г. по гр. д. № 230/2018 г. на Районен съд – Дупница, Решение № 304 от 24.06.2019 г. по гр. д. № 11/2019 г. на Районен съд – Ловеч, Решение № от 20.06.2016 г. по гр. д. № 638/2016 г. на Районен съд – Видин, Решение № 2060 от 29.10.2014 г. по гр. д. № 5779/2014 г. на Районен съд – Бургас, Решение № 1092 от 29.10.2014 г. по гр. д. № 2881/2014 г. на Районен съд – Стара Загора, Решение № 102 от 23.05.2017 г. по гр. д. № 819/2016 г. на Районен съд – Свищов.

³¹ Така и: Цолова, К. Частичният иск. С.: Сиби, 2012, с. 139-140 в бел. под линия.

³² Вж.: Решение № 363 от 08.06.2016 г. по гр. д. № 302/2016 г. на Районен съд – Кюстендил.

4.3.1. Последното би могло да се приеме, ако ищецът единствено е увеличил размера на иска по чл. 214, ал. 1, изр. трето ГПК, но без да внася промени в основанието. Това е така, тъй като несъгласието между страните може да се дължи на грешка при пресмятането, вследствие от която ищецът е претендирал по-малка сума или ответникът е признал по-голяма. Както беше споменато по-горе, размерът на иска не е негов индивидуализиращ белег, но той се намира в петитума на иска и следва непосредствено от основанието. Съдът по правило не може да присъди повече от това, което е претендирал ищецът, тъй като той е този, който въвежда спорното материално право, чиято защита търси. Именно по тази причина и ищецът следва да измени иска, като увеличи неговия размер. Ако причината за това изменение е допуснатата грешка при пресмятането, би могло да се приеме, че няма нужда в тези случаи ответникът да признае изменения иск, тъй като не се променят индивидуализиращите му белези. По тази причина няма пречка да се постанови решение при признание на иска след изменението чрез увеличение на размера му, ако има искане от ищеца.

4.3.2. Възможно е обаче ищецът да измени иска с цел да „напасне“ твърдението си с това на ответника, но да добави ново основание – изменение по чл. 214, ал. 1, изр. първо ГПК. Струва ми се, че в този случай не е налице валидно признание на иск, дори ответникът да признава дължимата сума в по-голям размер от претендираната и впоследствие ищецът да измени иска по чл. 214, ал. 1 ГПК, като увеличи размера. Такова би било възможно да е налице, когато ответникът направи ново признание на вече увеличения иск по основание и размер. Това е така, тъй като индивидуализиращите белези на иска са основанието и петитума. Размерът на петитума се определя въз основа на изложените от ищеца факти като основание на иска. В казуса, който е предмет на решението, ищецът твърди, че има право да получи две брутни трудови възнаграждения, коитоса в размер на 1500 лв., а ответникът признава, че искът е основателен до сумата от 1526 лв. Следователно, тук има несъгласие между страните, което може да се изразява в несъобразяване на ответника на всички, изло-

жени от ищеца факти. Предприетото впоследствие изменение от ищеца, ще бъде свързано с основанието на иска. Следователно, ако ответникът не признае изменения иск, няма да е налице пълно съвпадане между правните твърдения на страните. Едва след новото признание и при искане от ищеца, съдът може да постанови решение при признание на иска. В тези случаи трябва да се внимава дали не е налице признание на различен иск. По тази причинаняма как съдът да постанови решение при признание на иска, тъй като няма яснота дали е признат предявения от ищеца иск.

4.4. Би могло да се мисли за частично признание и когато **ответникът признава част от основанието на иска и оспорва изцяло петитума**. Когато ответникът признае част от обстоятелствата, очертани от ищеца в исковата молба, представляващи основание на иска, но едновременно с това оспори петитума, не е налице признание на иск. В тези случаи е извършено признание на отделен факт или факти. Това са неизгодни за ответника обстоятелства и следва да бъдат преценявани при условията на чл. 175 ГПК – с оглед на всички обстоятелства по делото. В тези случаи ответникът отрича изцяло възможността ищецът да получи търсената чрез петитума защита, тъй като не са се осъществили всички заявени от него обстоятелства в исковата молба. Така например, ответникът може да признае, че е сключен договор за покупко-продажба на движима вещ с ищеца, по силата на който ищецът е трябвало да му предаде определена вещ, а той – да плати сума, но да отрече, че е получавал вещта. В тези случаи е налице признание само един от фактите – сключването на договор за покупко-продажба, но се оспорва друг – предаването на вещта. Вследствие от това петитумът се оспорва изцяло, тъй като щом ответникът не е получил вещта от ищеца по силата на сключения договор, той няма задължение да заплаща стойността ѝ. Сходен е и случаят, в който ответникът признава, че е получил сума или вещ от ищеца, но оспорва основанието, на което я е получил – твърди, че я е получил като дарение, а не като заем, вследствие на което няма задължение да я връща. Общото е, че ответникът се защитава срещу основателността на иска, като оспорва

част от твърдените правопораждащи факти за спорното материално право, въведени от ищеца, както и изцяло петитума.

4.5. Друга възможна хипотеза е налице, когато **ответникът признава част от обстоятелствата, на които ищецът основава искането си, както и част от търсената чрез петитума защита.** Заедно с това, оспорва част от обстоятелствата, от които ищецът извежда правото си, както и оспорва част от петитума – ищецът не притежава право в претендиращия размер, респ. не може да получи защита в претендиращия размер. В тези случаи той признава, че правото на ищеца съществува в по-малък обем, тъй като не всички заявени от него обстоятелства са се осъществили, респ. са се осъществили по друг начин. Това може да се случи при установителни и осъдителни иски, които имат за предмет притежателни права с количествен израз. В тези случаи ответникът отново се защитава по същество срещу основателността на иска, като може да оспорва част от фактите и да релевира правопогасяващи, правоунищожващи, правоотлагащи възражения или да оспори някой от правопораждащите факти, които засягат размера на търсената чрез петитума защита.

Тук могат да се посочат няколко примера. При предявен иск за присъждане на издръжка ищецът претендира издръжка в посочен от него размер, който обосновава с нуждите на детето да посещава училище в друг град, редица извънкласни занимания, които биха му помогнали при неговото възпитание и развитие. Ответникът признава иска за издръжка в по-нисък размер. В този случай той оспорва част от основанието на иска – това, че детето не се нуждае от всички извънкласни занимания или тяхната такса, или въобще дължимостта им, като с това признавайки част от претендираната сума, все пак признава необходимостта от съответните разходи за отглеждане на детето. Друг пример е, когато ищецът претендира сума в определен размер, тъй като е развален сключеният с ответника предварителен договор. Твърди, че е изплатил

претендираната сума с отделни плащания. Ответникът от своя страна, признава, че сключеният предварителен договор е развален, но оспорва, че е получил цялата сума, респ. признава, че е получил само едно от плащането, а останалите – ги оспорва. Или пък – ответникът признава, че е сключен договор за покупко-продажба на родово определени движими вещи, но оспорва уговорената цена, а оттам – размера на претендираната сума. В тези случаи се оспорва част от основанието на иска – ответникът признава, че е получил само една част от сумата или признава, че е сключен договор, но оспорва да е получавал другите посочени от ищеца плащания или оспорва уговорената цена като клауза от сключения договор за покупко-продажба, респ. вследствие от това оспорва и размера на петитума. Следователно и тук не се покрива изцяло понятието за признание на иск като правно твърдение, с което ответникът заявява, че твърдените от ищеца факти са се осъществили и има право да получи защита, както и волеизявление, чрез което се отказва от защитата си срещу иска. Извършеното признание трябва да се цени при условията на чл. 175 ГПК – с оглед на всички събрани доказателства. В тези случаи ответникът признава част от заявени от ищеца факти, без оспорените от него, поради което е налице признание на факт/и³³. Тези факти може да се приемат за безспорни³⁴. Като такива трябва да бъдат определени и в изготвения доклад по делото – чл. 146, ал. 1, т. 3 ГПК. Разбира се, един факт може първоначално да се признава от страните, а впоследствие да се оспори, поради която причина и съдът в такъв случай следва да внесе промени в приетия доклад, като повтори всички следващи него процесуални действия. Трудно би могло да бъде споделено мнението, че при частично признание на иска може за тази част от него да се постанови решение по чл. 237 ГПК, а в останалата – типично съдебно решение. Това противоречи както на изведеното понятие за признание на иска като правно твърдение, съвпадащо с това на ищеца, съгласие с това

³³ В този смисъл вж. напр.: Решение от 13.06.2016 г. по гр. д. № 6350/2015 г. на Районен съд – Перник.

³⁴ Така вж.: Решение от 21.03.2018 г. по гр. д. № 3300/2017 г. на Районен съд – Сливен, Решение № 247 от 29.04.2013 г. по гр. д. № 1521/2012 г. на Районен съд – Карлово, Решение № 261805 от 23.06.2021 г. по гр. д. № 15394/2020 г. на Районен съд – Пловдив.

ищецът да получи търсената защита и отказ от защитата срещу основателността на иска, така противоречи и на същността на признанието – не е допустимо ищецът едновременно да признава частично иска, но да го оспорва в друга негова част. Искът трябва да се признае така, както е предявен. Признанието е изрично процесуално действие и не може да се извършва под условия.

4.5.1. Подобно на разгледаната хипотеза в т. 4.2. и тук може да се подходи по два начина. На първо място, възможно е и съдът да постанови решение съобразно направеното частично признание. Тук важи казаното в т. 4.2.1 относно процесуалните действия, които предприема съдът и по-точно дали в действителност законът допуска постановяване на общо решение, което от една страна е нетипично, защото се основава на частично признание, а от друга страна – типично. Проблемите, които биха се породили в този случай, се задълбочават при разглежданата хипотеза на частично признание, доколкото в случая е налице и оспорване на част от основанието на иска. По тази причина ми се струва, че в този случай съдът би следвало да зачете признанието като признание на факт и да проведе съдебно дирене, вследствие от което постанови типично съдебно решение.

4.5.2. Възможно е ищецът да извърши изменение на иска по чл. 214, ал. 1 ГПК, като намали размера на иска (чрез оттегляне или отказ), но по този начин той ще „премахне“ част от основанието на иска, което се оспорва от ответника. Всъщност, когато ответникът е признал част от иска, но го е оспорил в останалата част, не е било налице валидно признание на иск – той оспорва както част от основанието, така и част от петитума. Както беше прието по-горе, признанието на иска е несъвместимо с оспорването му, тъй като самото съдържа отказ от защита срещу основателността на иска. Изхождайки и от целта на изменението на иск за запазване на извършените процесуални действия, не би следвало след

предприето изменение на иска да бъде взето предвид признанието на иск като процесуално действие. То в действителност не е било валидно извършено. След предприетото намаляване на иска – изменение чрез оттегляне или отказ, измененият иск не е напълно тъждествен с първоначално предявения, поради което не би могло да се вземе предвид твърдението на ответника досежно първоначалния иск. За разлика от хипотезата, разгледана в т. 4.2., в случая е налице едновременно, макар и частично, оспорване на основанието и петитума на иска от ответника, което е несъвместимо с признанието на иск. По тази причина, за да се постанови решение по чл. 237 ГПК, следва ответникът да признае изменения иск. Само по този начин би имало пълно тъждество между правните твърдения на страните, което е необходимо, за да е налице валидно признание и да настъпят последиците от това³⁵.

4.5.3. Следва да бъде обсъдена възможността за т. нар. „частично разваляне“ на договора, когато длъжникът не е престирал уговореното в пълен размер и е предявен конститутивен иск за разваляне. Правото да се развали договора по своя характер е потестативно или преобразуващо, респ. се упражнява с конститутивен иск. Приема се, че договорът може да се развали частично само ако насрещните престации са делими³⁶. Възможно е ответникът да е изпълнил частично уговореното в договора, респ. ищецът да търси развалянето му изцяло поради виновно неизпълнение. В тези случаи ответникът може да признае, че не е изпълнил част от уговорената престация, както и че ищецът не може да получи защита чрез пълно разваляне, доколкото е налице частично изпълнение. Това негово изявление няма да представлява признание на иск по смисъла на чл. 237 ГПК. От една страна, правото да се развали договорът е потестативно, от друга страна кредиторът-ищец желае разваляне на целия договор, а не на част от него. Признанието на ответника, че е налице изпълнение от негова страна, макар и частично,

³⁵ Така: Цолова, К. Някои въпроси във връзка с признанието на обективно съединени искове. – В: Годишник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Юридически факултет. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Т. 86, 2019, с. 195–225.

³⁶ Така: Калайджиев, А. Облигационно право. Обща част. Седмо преработено и допълнено издание. С.: Сиби, 2016, с. 388.

следва да се цени като признание на факт/и. В тези случаи отново не би било налице пълно съвпадане между правните твърдения на страните за основанието на иска, тъй като кредиторът-ищец ще твърди наличието на пълно изпълнение. Ответникът от своя страна оспорва това изпълнение, което е част от основание на иска, като твърди, че е изпълнявал частично. Последният заедно с това оспорва и петитума, т. е. че ищецът има право да развали изцяло договора. Ответникът може да направи и възражение, че неизпълнената част е незначителна в сравнение с уговореното на основание чл. 87, ал. 4 ЗЗД и че разваляне не се допуска. Дори и ответникът да направи такова възражение, то ще е проява на защита срещу основателността на иска, респ. няма да е налице и втората част на признанието на иск „отказ от защитни средства срещу основателността на иска“.

4.6. Не е изключена възможността **ответникът да признае част от наведените от ищеца обстоятелства, от които произтича правото му, независимо от вида на иска, и да признае изцяло петитума**, но едновременно с това – да оспори друга част от обстоятелствата, изложени от ищеца. В тези случаи ответникът оспорва част от основанието на иска, като излага аргументи и възражения, че част от обстоятелствата не са се осъществили или не са се осъществили по твърдения от ищеца начин, но признава, че ищецът има право да получи търсената чрез петитума защита в съответния обем (размер). Например, ищецът претендира, че е добросъвестен владелец търси стойността на извършените разноски, като ги посочва изрично. Ответникът признава, че ищецът е владял имота и е извършвал подобрения, но оспорва той да има качеството на добросъвестен владелец, като твърди, че той е недобросъвестен и признава, че дължи сумата, равняваща се на необходимите разноски. В посочения пример се признават част от обстоятелствата, на които ищеца основава искането си, т. е. част от основанието. Оспорва се качеството на добросъвестен владелец. Предмет на иска, а впоследствие и предмет на делото става спорното материално право или правоотношение, което се индивидуализира въз основа на обстоятел-

ствата, очертани от ищеца в исквата молба. Възможно е, когато бъдат признати само част от обстоятелствата, заявени от ищеца, както и петитума, ответникът да признае друг иск. Именно по тази причина, в тези случаи следва да се провери дали има идентичност между твърденията на страните, а самото признание да се преценява като признание на факти по реда на чл. 175 ГПК. Независимо от това, при оспорване на част от обстоятелствата, на които ищецът основава искането си, не е налице признание на иск по смисъла на чл. 237 ГПК, тъй като ответникът се защитава срещу основателността на иска чрез оспорвания или отричания.

4.7. **Ответникът може да признае изцяло петитума на иска, но да твърди, че ищецът не е легитимирана страна.** В този случай спорното материално право може да е както притезателно, така и потестативно. Тук следва да се направи едно уточнение. Различават се материалноправна и процесуалноправна легитимация. Въпросът за материалноправната легитимация е въпрос за основателност на иска. Ищецът, респ. ответникът спорят относно принадлежността на материалното право. Докато при процесуалноправната легитимация говорим за допустимост на процеса – дали лицето, което е предявило иска, притежава право на иск. Процесуалноправната легитимация е положителна процесуална предпоставка за възникване и съществуване на правото на иск. Следователно, оспорвайки качеството на страна по делото, ответникът може да възрази или срещу процесуалноправната легитимация, или срещу материалноправната. В първия случай той се противопоставя на решение по същество на спора, тъй като упражнява защита срещу допустимостта на иска. Във втория случай се брани срещу основателността на иска. В случаите, в които ответникът оспорва, че ищецът е носител на спорното материално право, отново не би било налице признание на иск по смисъла на чл. 237 ГПК, тъй като макар и да се признава петитума, не е налице съвпадане между правните твърдения на страните досежно легитимираната страна, което е част от основанието на иска.

Например, ответникът би могъл да твърди, че ищецът не е носител на спорното

материално право (извън хипотезите на процесуална суброгация) и той няма как да получи търсената защита. Тази хипотеза би била мислима при прехвърляне на вземането, когато цесионерът предявява иск срещу длъжника за неизпълнение на сключения с цедента договор. В този случай, ако длъжникът не е уведомен за сключения договор за цесия, би могъл да възрази срещу легитимацията на цесионера. Той може да възрази срещу нея, дори и да е уведомен, ако твърди, че договорът за цесия е нищожен и пр.

4.8. И накрая, възможно е **ответникът да оспори както петитума, така и качеството „надлежна страна“ на ищеца**. В този случай, изхождайки от изложеното по-горе, отново не би било налице признание на иск, тъй като ответникът оспорва допустимостта на иска и се противопоставя на постановяването на съдебно решение.

5. Изводи.

Изхождайки от същността на признанието на иска, в голяма част от изложените по-горе „частични признания“ не могат да бъдат основание за постановяване на решение за признатата част от иска. Някои от случаите на т. нар. „частично признание“ могат да доведат до признание на различен от предявения иск. Постановяването на решение съобразно признанието би довело до нарушение на диспозитивното начало и произнасяне по непредявен иск (чл. 270, ал. 3, изр. трето ГПК). Това е и една от причините от необходимостта то да се изследва във всеки конкретен случай изявенията на страните.

Извършеното признание на иск е свързано със специфични правни последици – ищецът може да поиска постановяване на решение съобразно него, в който случай съдът трябва да провери дали е извършено валидно признание на иск и налице ли са останалите предпоставки за постановяване на такова решение. Съдът също така следва да постанови определение за прекратяване на съдебното дирене или въобще да не открие такова, тъй като решението ще се основава на пълното съвпадане между правните твърдения на главните страни – ответникът признава, че твърдените от ищеца факти са се осъществили, вследствие на което той трябва да получи търсената

защита чрез петитума в претендирания обем, поради което решението не се мотивира. Ако се допусне възможността съдът да постанови решение по чл. 237 ГПК за признатата част, за останалата той следва да проведе съдебно дирене и да постанови общо съдебно решение (което би било едновременно типично и нетипично в съответствие с признанието). Възможно би било да се стигне до хипотеза, при която съдът да установи, че признатите от ответника факти не са се осъществили и тъй като признанието на иск обвързва съда, би се стигнало до абсурдно положение.

Друг проблем, който би възникнал при постановено решение при частично признание, е при обжалване на съдебното решение. Тъй като решението при признание на иск е нетипично такова и се постановява при определени предпоставки и различни съдопроизводствени правила, те са неприложими за типичното съдебно решение – и обратно. Следователно, основанията за обжалване и действията на въззивния, респ. на касационния съд биха били различни. Тези решения, които са обективирани в един акт, няма как да се разделят при обжалването им. Наистина налице е тенденция, че решенията при признание на иска рядко се обжалват. Това обаче не означава на страните да се предостави възможност да упражняват недобросъвестно процесуалните си права. Именно по тази причина съдът следва стриктно да следи за наличието на валидно признание на иск, налице ли са предпоставките за постановяването на такова решение и дали този процес, респ. решение не са симулативни, в които случаи съдът следва да откаже постановяване на такова съдебно решение. Това в никакъв случай не е в ущърб на страните, предвид, че крайният акт ще е резултат от проведено съдебно дирене и съобразно събраните по делото доказателства, а няма да почива единствено на волеизявенията им.

Действащият процесуален закон не урежда последиците от частично признание на иск. Изследвайки частичното признание в сравнителноправен и исторически аспект, може да се направи заключението, че за да е допустимо, то следва изрично да е уредено като възможност за ответника или да са уре-

дени последиците от извършено такова частично признание.

Изложеното по-горе обосновава извода, че частичното признание на ответника не може да доведе до постановяване на решение по чл. 237 ГПК. То може да бъде ценено при условията на чл. 175 ГПК – като признание на факти, но не и да води до постановяване на решение съобразно признатието.

Единствените случаи, в които би могло да се постанови решение по чл. 237 ГПК, са тези, при които ответникът не е оспори основанието на иска и търсената защита, а е признал, че дължи по-малка или по-голяма сума, ищецът е извършил изменение на иска по чл. 214, ал. 1, изр. трето ГПК и е поискал постановяване на решение при признание на иска. Както беше отбелязано по-горе, в тези случаи след изменение единствено на размера на иска ще бъде налице съвпадане на правните твърдения на страните относно спорното материално право, предмет на делото. В тях изначално ответникът не оспорва основанието на иска, нито петитума – с това, което не е съгласен е размерът на претендираното. По-бързото разрешаване на споровете и процесуална икономия, би следвало в тези случаи да обосноват възможността за съда да постанови решение по чл. 237 ГПК при изложените предпоставки.

БИБЛИОГРАФИЯ/REFERENCES

Blomeyer, A. Zivilprozessrecht: Erkenntnisverfahren. Berlin: Springer (Verlag) Berlin Heidelberg, 1963.

Rosenberg, L., Schwab, K. H. Zivilprozessrecht. Munchen, 1974.

Walter H. Rechberger. Kommentar zur ZPO. 3. Auflage. Springer Wien New York. 2006, p. 1373.

Алексий, П. Я., Смушкин, Е. В. Гурьева, О. В. Аблезгова, Т. С. Угрин, Л. В. Щербачева. Гражданско процесуално право России: Учебник для вузов. Под ред. проф. П. В. Алексия, проф. Н. Д. Амаглобели. Москва: Юнити-Дана, 2005 // **Aleksiy, P. Ya., Smushkin, E. V. Guryeva, O. V. Ablezgov, T. S. Ugrin, L. V. Shterbacheva.** Grazhdanskoprotsessualnoe pravo Rossii: Uchebnik

dlya vuzov. Pod red. prof. P. V. Aleksia, prof. N. D. Amaglobeli. Moskva: Yuniti-Dana, 2005.

Абушенко, Д. Б., В. П. Воложанин, С. Л. Дегтярев, С. К. Загайнова, К. И. Комиссаров, Е. Н. Кузнецов, К. А. Малюшин, Ю. К. Осипов, А. Г. Плешанов, И. В. Решетникова, Е. А. Соломеина, В. В. Ярков. Гражданский процесс. Учебник. Осмое издание, переботанное и пополненное. Москва: Инфотропик Медиа, 2012 // **Abushenko, D. B., V. P. Volozhanin, S. L. Degtyarev, S. K. Zagaynova, K. I. Komissarov, E. N. Kuznetsov, K. A. Malyushin, Yu. K. Osipov, A. G. Pleshanov, I. V. Reshetnikova, E. A. Solomeina, V. V. Yarkov.** Grazhdanskiy protsess. Uchebnik. Osmoe izdanie, perebotannoe i popolnennoe. Moskva: Infotropik Media, 2012.

Бондаренко, В. Е, М. Ю. Лебедев, О. В. Николайченко, А. Ю. Францифоров, Ю. В. Францифоров, С. В. Чекмарева. Гражданский процесс. Учебное пособие для СПО. Под редакцией М. Ю. Лебедева. Осмое издание, переботанное и дополненное. Москва: Юрайт, 2017 // **Bondarenko, V. E, M. Yu. Lebedev, O. V. Nikolaychenko, A. Yu. Frantsiforov, Yu. V. Frantsiforov, S. V. Chekmareva.** Grazhdanskiy protsess. Uchebnoe posobie dlyaspo. Pod redaktsiey M. Yu. Lebedeva. Osmoe izdanie, prerabotannoe i dopolnennoe. Moskva: Yurayt, 2017.

Мионов, В. И. Гражданский процесс. Москва: Эксмо, 2011 // **Mironov, V. I.** Grazhdanskiy protsess. Moskva: Eksmo, 2011.

Туманова, Л. В., Н. Д. Эриашвили, А. Н. Кузбагаров, А. П. Горелик, Л. В. Борисова, С. А. Борякова, А. Ю. Дудкин, Р. В. Ихсанов, И. В. Куртяк, О. Н. Лебединец, В. А. Мамонтов, С. А. Муратова, Т. С. Угрин, Л. В. Щербачева, Ж. Ю. Юзефович. Гражданский процесс. Под редакцией на проф. Л. В. Тумановой и проф. Н. Д. Амаглобели. Восьмое издание, переработанное и дополненное. Москва: Юнити, 2015 // **Tumanova, L. V., N. D. Eriashvili, A. N. Kuzbagarov, A. P. Gorelik, L. V. Borisova, S. A. Boryakova, A. Yu. Dudkin, R. V. Ihsanov, I. V. Kurtyak, O. N. Lebedinets, V. A. Mamontov, S. A. Muratova, T. S. Ugrin, L. V. Shterbacheva, Zh. Yu. Yuzefovich.** Grazhdanskiy protsess. Pod redaktsiey na prof. L. V. Tumanovoy i prof. N. D. Amaglobeli. Vosymoe izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe. Moskva: Yuniti, 2015.

Иванова, Р., Б. Пунев, С. Чернев. Коментар на новия ГПК. С.: Труд и право, 2008 // **Ivanova, R., B. Punev, S. Chernev.** Komentarnanovia GPK. S.: Trud i pravo, 2008.

Калайджиев, А. Облигационно право. Обща част. Седмо преработено и допълнено издание. С.:

Сиби, 2016 // **Kalaydzhiev, A.** Obligatsionopravo. Obshtachast. Sedmopreraboteno i dopalnenozidanie. S.: Sibi, 2016.

Касабова-Хранова, М. Решение при признание на иска. Научни трудове на Института за държавата и правото. Т. 10. С. БАН, 2015 // **Kasabova-Hranova, M.** Resheniepripriznanienaiska. Nauchni trudove na Institutata za darzhavata i pravoto. T. 10. S. BAN, 2015.

Мингова, А. За признанието на иска. Съвременно право, 1993, № 5 // **Mingova, A.** Za priznaniето n aiska. Savremennopravo, 1993, № 5.

Мингова, А. Отказът от иск. Второ допълнено и преработено издание. С.: Софи-Р, 2000 // **Mingova, A.** Otkazatotisk. Vtoro dopalнено i preraboteno izdanie. S.: Sofi-R, 2000.

Сталев, Ж. Българско гражданско процесуално право. Седмо допълнено и преработено издание. С.: Сиела, 2001 // **Stalev, Zh.** Balgarskog razhdanskoprotsesualno pravo. Sedmo dopalнено i preraboteno izdanie. S.: Siela, 2001

Сталев, Ж., А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание. Второ по действащия ГПК. С.: Сиела, 2020 // **Stalev, Zh., A. Mingova, V. Popova, O. Stamboliev, R. Ivanova.** Balgarsko grazhdanskoprotsesualno pravo. Deseto preraboteno i dopalнено izdanie. Vtoro po deystvashtia GPK. S.: Siela, 2020.

Сталев, Ж. Изменение на иска, оттегляне на иска и отказ от иск. // Соц. пр., 1964, № 10 // **Stalev, Zh.** Izmenenie na iska, ot teglyane na iska i otkaz ot isk. // Sots. pr., 1964, № 10.

Стамболиев, О. Доказването в гражданския процес. Второ преработено и допълнено издание.

С.: Сиела, 2012 // **Stamboliev, O.** Dokazvaneto v grazhdanskia protses. Vtoro preraboteno i dopalнено izdanie. S.: Siela, 2012.

Стамболиев, О., Т. Градинарова. Обективно съединяване на искове в гражданския процес. С.: Сиела, 2021 // **Stamboliev, O., T. Gradinarova.** Obektivno saedinyavane na iskovе v grazhdanskia protses. S.: Siela, 2021.

Стамболиев, О. Предмет на иска – предмет на делото – предмет на съдебното решение. // Правна мисъл, 1999, № 2 // **Stamboliev, O.** Predmet na iska – predmet na deloto – predmet na sadebnoto reshenie. // Pravnamisal, 1999, № 2.

Сияновски, Д. Гражданско съдопроизводство. Производство пред първата инстанция. Т. II. С.: Печатница „П. К. Овчаров“, 1941 // **Silyanovski, D.** Grazhdansko sadoproizvodstvo. Proizvodstvo predparvatainstantsia. T. II. S.: Pechatnitsa „P. K. Ovcharov“, 1941.

Сияновски, Д., Ж. Сталев. Граждански процес. Том I. С.: ДИ „Наука и изкуство“, 1958 // **Silyanovski, D., Zh. Stalev.** Grazhdanski protses. Tom I. S.: DI „Nauka i izkustvo“, 1958.

Цолова, К. Някои въпроси във връзка с признанието на обективно съединени искове. – В: Годишник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Юридически факултет. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Т. 86, 2019 // **Tsolova, K.** Nyakoivaprosivavvrazka s priznanietonaobektivnosaedineniiskove. – V: Godishnik na Sofiyski universitet „Sv. Kliment Ohridski“. Yuridicheski fakultet. S.: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“. Т. 86, 2019.

Цолова, К. Частичният иск. С.: Сиби, 2012 // **Tsolova, K.** Chastichniyatisk. S.: Sibi, 2012.